

RAAP-NOTITIE 1242 (herziene eindversie)

Plangebied IJsselgouwe te Heeten

Gemeente Raalte

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

RAAP

Adviesbureau

Archeologisch

Colofon

Opdrachtgever: Altus Advies & Ontwikkeling B.V.

Titel: Plangebied IJsselgouwe te Heeten, gemeente Raalte; archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: herziene eindversie

Datum: augustus 2005

Auteur: *ing. F.R.P.M. Miedema*

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\RADH\NO1242-RADH.qxd

Projectcode: RADH

Projectleider: ing. F.R.P.M. Miedema

Projectmedewerker: ing. W.M.E. van der Zijpp

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: 2935 en 3080

Autorisatie: drs. H.F.A. Haarhuis

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Altus Advies & Ontwikkeling B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 29 juni en 26 juli 2005 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande bebouwing in plangebied IJsselgouwe te Heeten in de gemeente Raalte. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voorzover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan. Het westelijke deel van het plangebied, dat een natuurlijke bestemming krijgt, is niet onderzocht; het oostelijke deel, waar eventuele bebouwing zal plaatsvinden, wordt in deze notitie het onderzoeksgebied genoemd.

Tijdens het veldonderzoek zijn aan de hand van 29 boringen, deels in een grid van 40 bij 50 m, in het oostelijke en noordelijke deel van het onderzoeksgebied twee archeologische vindplaatsen aangetroffen. In het oosten zijn in drie boringen archeologische indicatoren waargenomen in de top van het dekzand (tussen ca. 150 en 220 cm -Mv). De oostelijke vindplaats betreft een brandplek van onbekende omvang met aardewerk, verbrande leem en kwarts. Het gaat waarschijnlijk om een vindplaats uit de periode eind Vroege Middeleeuwen t/m begin Late Middeleeuwen. De gaafheid en conservering van de vindplaats lijken goed te zijn. De noordelijke vindplaats bevindt zich in een bosstrook. Deze vindplaats omvat een oude akkerlaag met slecht dateerbare fragmenten handgevormd aardewerk uit de periode Prehistorie t/m Late Middeleeuwen. De gaafheid en conservering van deze vindplaats lijken ook goed te zijn.

Het is mogelijk dat zich in de intacte delen van het onderzoeksgebied nog resten van een landweer uit de 16e of 17e eeuw bevinden. Dit blijkt uit informatie uit historische bronnen en een eerdere waarneming door RAAP in 2001 op een belendend perceel (de Stevenskamp) ten zuiden van het onderzoeksgebied.

Om de vindplaats te behouden, dient planaanpassing of -inpassing plaats te vinden. Behoud van de archeologische vindplaats bij een niet-aangepaste uitvoering van de huidige plannen is, gezien de diepteligging en de kwetsbaarheid van de archeologische resten, niet mogelijk.

Op grond van de resultaten van het karterend booronderzoek wordt aanbevolen de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van de archeologische resten nader vast te stellen door middel van proefsleuven in het zuidwestelijke, oostelijke en noordelijke deel van het onderzoeksgebied. Indien besloten wordt dat de vindplaats niet behouden kan worden, is het wenselijk dit vervolgonderzoek zo snel mogelijk uit te laten voeren.

Door de aanleg van het klooster en de toegangswegen hebben in grote delen (ca. 1,25 ha) in het westen en zuidoosten van het onderzoeksgebied diepe bodemverstoringen plaatsgevonden. Hier zijn geen intacte vindplaatsen meer te verwachten en derhalve worden hiervoor geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Altus Advies & Ontwikkeling B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 29 juni en 26 juli 2005 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande nieuwbouw in plangebied IJsselgouwe te Heeten in de gemeente Raalte. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied en onderzoeksgebied

Het plangebied IJsselgouwe (ca. 4,8 ha) ligt direct ten noorden van het dorp Heeten in de gemeente Raalte. Volgens de voorlopige plannen blijft ongeveer de helft van het plangebied onbebouwd en krijgt een natuurlijke bestemming. Voor de andere helft zijn er plannen voor toekomstige bebouwing. Dit deel van het plangebied (het onderzoeksgebied) is in het kader van onderhavig onderzoek onderzocht. Het onderzoeksgebied ligt direct ten westen van de Dorpsstraat te Heeten. Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 27H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 215.850/483.600. Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Raalte, sectie H, nummer 6578. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied deels bebouwd en deels in gebruik als tuin.

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkemper e.a., 1998).

RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het onderzoeksgebied bestaat geomorfologisch gezien in zijn geheel uit een hoge dekzandrug. De dekzandrug wordt aan de westelijke rand begrensd door een dekzandplateau met daarin een dalvormige dekzandlaagte. Geologisch gezien bestaat de dekzandrug uit oud dekzand met daarop een laag jong dekzand. In deze zanden heeft zich na verloop van tijd een podzolachtige verweringsgrond gevormd (Spek e.a., 1996).

Bodem

De bodem in het gehele plangebied bestaat uit een hoge zwarte enkeerdgrond: lemig fijn zand met grondwatertrap VIII (Hamming, 1983: code zEZ23).

Historie onderzoeksgebied

Volgens een kadastrale atlas uit 1832 bestond het zuidelijke, oostelijke en noordelijke deel van het onderzoeksgebied uit smalle, langwerpige akkerpercelen (Bordewijk e.a., 1995). Deze lagen in oostwestelijke richting haaks op de Dorpsstraat en behoorden aan diverse eigenaren. Het westelijke deel van het onderzoeksgebied, ongeveer daar waar nu een deel van het kloostergebouw ligt, bestond uit een weiland omringd door een hakhoutstrook. Tot de jaren 60 van de 20e eeuw was er geen bebouwing aanwezig en bestond het onderzoeksgebied uit landbouwgrond. Een kloosterorde heeft de landbouwgronden begin jaren 60 verworven voor de bouw van een klooster en de aanleg van een ruime, parkachtige tuin. Het klooster fungeerde als rusthuis en bood onderdak aan nonnen.

Het onderzoeksgebied ligt grotendeels op een enk (Heetener Enk) en de erfgrans met de achterliggende landbouwgronden lijkt volstrekt willekeurig te zijn bepaald (Altus advies en ontwikkeling, 2005).

Archeologie

In ARCHIS staan twee relevante archeologische vindplaatsen geregistreerd uit de omgeving van het plangebied. Het betreft ten eerste een 1 km zuidelijk van het plangebied gelegen terrein van zeer hoge archeologische waarde met CMA-code 27H 005 (Monumentnummer 14960). Hier is in 2001 een omheind kamp uit de Laat Romeinse tijd aangetroffen. Buiten de omheining zijn vele ijzerovens en hutkommen aangetroffen. Terrein en vondsten zijn zeldzaam; daarom is slechts een klein deel opgegraven, de rest blijft intact onder het esdek bewaard.

In de directe nabijheid, circa 70 m ten zuiden van het plangebied, heeft RAAP in 2001 op de Stevenskamp een landweer aangetroffen, waarschijnlijk uit de 16e of 17e eeuw. Deze vindplaats bestaat uit drie noord-zuid en parallel lopende greppels en tientallen kleine, vierkante struikelkuilen, met een vondstverspreiding van 45 bij 25 m. Tevens is een 80 cm diepe waterkuil aangetroffen. De greppels hadden een venige vulling (ARCHIS-waarnemingsnummer 136271). De kans is zeer groot dat de landweer in noordelijke richting door het zuidwestelijke en noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied loopt; daarom is de vermoedelijke loop van de landweer ingetekend op de figuren 1 en 2.

Archeologische verwachting

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2001) geldt voor het onderzoeksgebied een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. Op grond hiervan en op grond van de nabijheid van archeologische vondsten, gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het onderzoeksgebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd t/m Nieuwe tijd. Tevens kunnen de archeologische resten in het onderzoeksgebied intact zijn vanwege de aanwezigheid van een afdekkend esdek.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Tijdens het veldonderzoek zijn 29 boringen verricht, voorzover mogelijk (gezien de bebouwing) in een grid van 40 bij 50 m in vier noord-zuid georiënteerde raaien (figuur 1). De boringen in een raai versprongen ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van gelijkbenige driehoeken ontstond. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 2,35 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er is een zandmonster genomen van boring 18. Het opgeboorde materiaal is gezeefd met behulp van zeven met een maaswijdte van 0,2 en 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Tot circa 2,35 m -Mv komen zandige en soms licht grindige, matig fijne tot matig grove dekzandafzettingen voor. Deze bestaan uit deels verspoeld dekzand. De gelaagde dekzandafzettingen worden naar beneden toe grofzandiger en slechter gesorteerd. In het onderzoeksgebied, waarin volgens de bodemkaart enkeerdgronden voorkomen, is het esdek gemiddeld tussen 0,65 en 1,15 m dik. Onder het esdek komen resten van een podzolbodem in matig fijn tot matig grof zand voor (figuur 1: boringen 3, 4, 10, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 24 en 26). Deze resten bestaan voor het merendeel uit een afgetopte B-horizont. Er zijn vaak geen intacte bodemprofielen onder het esdek aangetroffen. Tussen de podzolbodem en het esdek bevindt zich in veel boringen een vuilgrijze laag waarin de resten van verschillende bodemhorizonten van een podzolbodem zijn vermengd. Deze vermenging kan het gevolg zijn van de eerste akkeraanleg in de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd, waarbij met name de A- en E- horizonten van de natuurlijke podzolbodem zijn verploegd.

Ook bioturbatie, vooral door boomgroei, kan aan deze vermenging hebben bijgedragen (boringen 3 en 4). In het noorden van het onderzoeksgebied is in boring 21 onder het esdek een compleet intacte podzobodem aangetroffen. In de boringen 22 en 24 is tevens een oude akkerlaag aangetroffen onder het 0,7 m dikke esdek. De oude akkerlaag bestaat uit een circa 35 cm dik, humeus pakket lichtbruingrijs, matig grof zand dat overgaat in het restant van een podzol met matig grof zand.

Verstoringsen

Als gevolg van de aanleg van het klooster, de toegangswegen en het park in de jaren 60 van de 20e eeuw hebben in het onderzoeksgebied grote bodemverplaatsingen en verstoringen plaatsgevonden. Het hoofdgebouw van het klooster is aangelegd op een twee meter dikke laag matig fijn geel zand (boringen 11 en 12). Waarschijnlijk is dit zand vrijgekomen tijdens het graven van de kelders.

Het esdek, dat volgens de bodemkaart ter plaatse van het kloostergebouw en de toegangswegen aanwezig zou moeten zijn, is compleet afgegraven of diep verstoord (figuur 1: boringen 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 19, 25, 27 en 28).

Ter plaatse van de boringen 17, 18 en 29 is het esdek waarschijnlijk tot 1,4 m -Mv afgegraven; daarna heeft ophoging met geel zand plaatsgevonden (figuur 1). De oorspronkelijke bodemopbouw is daarbij wel intact gebleven. Ter plaatse van boring 9 is de bodem voor de aanleg van het park deels afgetopt. De BC-horizont bevindt zich hier al op 40 cm -Mv.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek in het onderzoeksgebied zijn in 6 van de 29 boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Er is sprake van twee vindplaatsen in het onderzoeksgebied (figuur 2).

Vindplaats 1

Boring	indicatoren	diepte in cm -Mv
17	houtschool, verbrande lemige aarde	150-220
18	verbrande lemige aarde, houtschool, verbrand graniet	150-185
29	Pingsdorf-aardewerk en handgevormd aardewerk, verbrande leem en kwarts in oude akkerlaag	140-170

De vondsten in de boringen 17 en 18 komen voor vanaf 1,50 m -Mv. Hier bevindt zich een circa 25 cm dikke, matig humeuze, matige siltige, licht grindige en matig grove roodbruine zandlaag (figuren 3 en 4). Hierin bevinden zich al enige houtschoolspikkels. Mogelijk moet deze laag als een afgedekt oud loopvlak (Ab-horizont) geïnterpreteerd worden. Hieronder bevindt zich een circa 10 cm dikke, donker-roodbruine, matig siltige, sterk geoxideerde en matig grove zandlaag. Hierin bevinden zich de meeste archeologische indicatoren. Deze laag gaat zeer geleidelijk over in een wat minder sterk geoxideerde, 30 cm dikke, matig grove, oranjegele zandlaag met houtschoolspikkels. Vervolgens gaat die laag geleidelijk over in het gele, matig grove, licht grindige, verspoelde dekzand (C-horizont).

Het lijkt te gaan om een plek waar gedurende langere tijd een zeer heet vuur heeft gebrand. Hierbij valt te denken aan een haardkuil of een houtskoolmeiler. Deze komen in het gebied voor in respectievelijk de IJzertijd/Romeinse tijd of in de Late Middeleeuwen.

De bovenbeschreven bodem bevindt zich in het oosten van het onderzoeksgebied onder een 1,4 m dik ophogingspakket van geel zand. De omvang van de vermoedelijke brandplek en het aantal (lokale) grondverkleuringen in het intacte deel van het onderzoeksgebied zijn nog onbekend. De vondstlaag in boring 29 bevindt zich onder dezelfde bodemopbouw. Op 1,40 m -Mv is geen sprake van een brandlaag, maar eerder van een lichtbruingrijze, humeuze oude akkerlaag in het restant van een podzolbodem. Opmerkelijk is ook dat het matig grove dekzand (C-horizont) erg ijzerrijk is en daardoor zeer rood gekleurd. Deze kleur wijkt sterk af ten opzichte van de boringen 13 t/m 16 in dit gebied. Hier is namelijk de C-horizont geel van kleur. Het Pingsdorf-aardewerk dateert uit de periode eind Vroege Middeleeuwen t/m begin Late Middeleeuwen. Waarschijnlijk dateert de brandplek ook uit deze periode.

Vindplaats 1 - RAAP-objectnummer: RADH-01

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 2935

Coördinaten: 215.865/483.540; **Kaartblad:** 27H

Gemeente: Raalte; **Toponiem:** IJsselgouwe

Maaiveld: park

Geomorfologie: dekzandrug

Hoogte maaiveld t.o.v. NAP: circa 8,80 m +NAP

Complextype: onbekend

Datering: Vroege Middeleeuwen D t/m Late Middeleeuwen A

Vondsten: rode laag verbrande aarde met houtskool en verbrand graniet, Pingsdorf- en handgevormd aardewerk, verbrande leem en kwarts; uitsluitend vondsten uit boringen.

Diepteligging archeologische laag/vondsten: circa 140-220 cm -Mv

Globale omvang vindplaats: onbekend

Vindplaats 2

Vindplaats 2 ligt in het noorden van het onderzoeksgebied in een bosstrook. In het bos zijn bij de constructie van het park voor het klooster wandelpaden en een bloementuin aangelegd. De bodem bestaat hier uit een esdek met plaatselijk een oude akkerlaag op het restant van een podzolbodem. De intactheid van de bodem lijkt op deze vindplaats zeer goed te zijn. In drie van de vijf boringen in de bosstrook zijn archeologische indicatoren aangetroffen (figuur 2).

Boring	indicatoren	diepte in cm -Mv
21	handgevormd aardewerk	25-65
22	houtskool in oude akkerlaag	70-120
24	steengoed	30-50
24	handgevormd aardewerk in oude akkerlaag	50-80

De steengoedscherf uit het esdek in boring 24 is goed determineerbaar. Het is een fragment van een bruine, steengoed 'baardmankan' uit 1540-1580. Het esdek op deze plaats zou ook uit deze periode kunnen dateren. Het zeer fragmentarische handgevormde aardewerk uit de dieper gelegen oude akkerlaag is niet nader te dateren dan in de periode Prehistorie t/m Late Middeleeuwen.

De landweer uit de Nieuwe tijd (zie § 2.2) kan ook langs de rand van of door vindplaats 2 lopen.

Vindplaats 2 - RAAP-objectnummer: RADH-02

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 3080

Coördinaten: 215.750/483.650; **Kaartblad:** 27H

Gemeente: Raalte; **Toponiem:** IJsselgouwe

Maaiveld: bos

Geomorfologie: dekzandrug

Hoogte maaiveld t.o.v. NAP: circa 8,80 m +NAP

Complextype: onbekend

Datering: Bronstijd t/m Late Middeleeuwen

Vondsten: oude akkerlaag met houtskool en handgevormd aardewerk, uitsluitend vondsten uit boringen

Diepteligging archeologische laag/vondsten: circa 65-120 cm -Mv

Globale omvang vindplaats: onbekend

De landweer

Mogelijk heeft de menglaag onder het esdek ter plaatse van de boringen 3 en 4 te maken met de aanwezigheid van een landweer in dit deel van het onderzoeksgebied. De landweer loopt waarschijnlijk van het zuiden naar het noorden door het onderzoeksgebied, maar op basis van de kadastrale kaart uit 1832 (Bordewijk e.a., 1995) zou hij ook in noordwestelijke richting kunnen afbuigen (figuren 1 en 2). Het grootste deel van de landweer is waarschijnlijk vergraven tijdens de aanleg van de kloostergebouwen en de toegangswegen. Ter plaatse van de boringen 3, 4, 9 en 10 en in het hele noordelijke deel van het onderzoeksgebied is de bodem echter nog grotendeels intact, zodat hier de kans op het voorkomen van intacte sporen van de landweer groot is. Een korte veldverkenning in de omgeving van de boringen 9 en 10 heeft geen nadere informatie opgeleverd.

Overig deel onderzoeksgebied

In vrijwel alle boringen buiten de twee vindplaatsen bevindt zich tot in de basis van het esdek veel kachelgrit. Kachelgrit is een afvalproduct van steenkoolverbranding.

Steenkool wordt pas vanaf ongeveer het midden van de 19e eeuw op grote schaal gebruikt om kachels mee te stoken. Vanwege de aanwezigheid van dit grit wordt verondersteld dat het esdek in het grootste deel van het onderzoeksgebied van recente datum is. Dit beeld wordt versterkt door de afwezigheid van (laat-)middeleeuwse vondsten in dit gebied.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Deels in overeenstemming met wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek (hoge verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd t/m Nieuwe tijd; zie § 2.2) zijn in het oostelijke en noordelijke deel van het onderzoeksgebied tijdens het bureau- en inventariserend veldonderzoek twee archeologische vindplaatsen aangetroffen.

In het noordelijke, oostelijke en zuidelijke deel en van het onderzoeksgebied bevinden zich intacte bodemprofielen afgedekt door een dik esdek. In dit deel van het onderzoeksgebied zijn geen bodemverstoringen dieper dan het esdek waargenomen, zodat eventueel aanwezige archeologische resten nog gaaf en intact in de bodem aanwezig kunnen zijn.

Vindplaats 1

Vindplaats 1 ligt in het oosten van het onderzoeksgebied en bestaat uit een diep liggende vondstlaag. Deze laag bestaat uit een brandplek en een oude akkerlaag met archeologische indicatoren, waarschijnlijk uit de periode eind Vroege Middeleeuwen t/m begin Late Middeleeuwen. De vindplaats ligt op de top van de dekzandrug en heeft een nog onbekende omvang. De vindplaats is gedateerd aan de hand van het aangetroffen aardewerk. De brandplek zou een laat-middeleeuwse houtskoolmeiler kunnen zijn. De intactheid van de vondstlaag lijkt goed te zijn, ondanks de recente afgraving van het bovenliggende esdek.

Vindplaats 2

Vindplaats 2 ligt in het noorden van het onderzoeksgebied in een bosstrook. In het bos zijn bij de constructie van het park voor het klooster wandelpaden en een bloementuin aangelegd. De bodem bestaat hier uit een esdek met plaatselijk een oude akkerlaag op het restant van een podzolbodem. De intactheid van de bodem lijkt op deze vindplaats zeer goed te zijn. In drie van de vijf boringen in de bosstrook zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Deze zijn niet nader te dateren dan in de periode Prehistorie t/m Late Middeleeuwen.

Het overige deel van het onderzoeksgebied

Er lijkt een zeer grote kans te zijn op het voorkomen van een landweer uit de 16e of 17e eeuw in het intacte zuidwestelijke en noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied.

Door de aanleg van het klooster, de toegangswegen en het park is de bodem in grote delen in het westen en zuidoosten van het onderzoeksgebied diep verstoord. Daardoor zijn hier geen intacte vindplaatsen meer te verwachten. Dit verstoorde gebied (ca. 1,25 ha) is aangegeven op de figuren 1 en 2.

4.2 Aanbevelingen

Vindplaatsen 1 en 2

Op grond van de resultaten van het karterend booronderzoek wordt aanbevolen de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van de archeologische resten nader vast te stellen door middel van proefsleuven in het zuidwestelijke, oostelijke en noordelijke deel van het onderzoeksgebied. Behoud van de archeologische vindplaatsen bij een niet-aangepaste uitvoering van de huidige plannen is, gezien de geringe diepteligging en de kwetsbaarheid van de archeologische resten, niet mogelijk.

Indien besloten wordt dat de vindplaatsen niet behouden kunnen worden, is het wenselijk zo snel mogelijk een vervolgonderzoek door middel van proefsleuven uit te laten voeren. Dit om in een vroeg stadium over voldoende gegevens te kunnen beschikken op grond waarvan het bevoegd gezag (gemeente of provincie) een besluit kan nemen met betrekking tot het al dan niet (geheel) opgraven van de vindplaatsen.

Het overige deel van het onderzoeksgebied

In het zuidoostelijke en westelijke deel van het onderzoeksgebied zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van intacte archeologische resten aangetroffen. Voor dit deel van het onderzoeksgebied worden dan ook geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek kan contact opgenomen worden met de provinciaal archeoloog van Overijssel, mevrouw drs. S. Wentink.

Literatuur

- Altus advies en ontwikkeling**, 2005. *De tuinen van IJsselgouwe (brochure)*.
Altus advies en ontwikkeling, Houten.
- Hamming, C.**, 1983. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartblad 27 Oost Heerde*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Brinkkemper, O., e.a. (red.)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Bordewijk, H., e.a. (red.)**, 1995. *Kadastrale Atlas Overijssel 1832 Raalte, kaartblad Sectie K, Pleegste*. Stichting Kadastrale Atlas Overijssel 1832, Zwolle.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Spek, Th., e.a. (red.)**, 1996. *Salland. Het natuurlijke landschap, schaal 1:50.000*. Kaartbijlage uit: Th. Spek, F.D. Zeiler & E. Raap; *Van de Hunnepe tot de zee. De geschiedenis van het Waterschap Salland*. IJsselakademie, Kampen.
- Tol, A.J., e.a.**, 2004. *Prospectief boren. Een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie*. RAAP-rapport 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- ROB**, 2001. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort (cd-rom).

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Resultaten archeologisch onderzoek: bodemkunde.

Figuur 2. Resultaten archeologisch onderzoek: indicatoren.

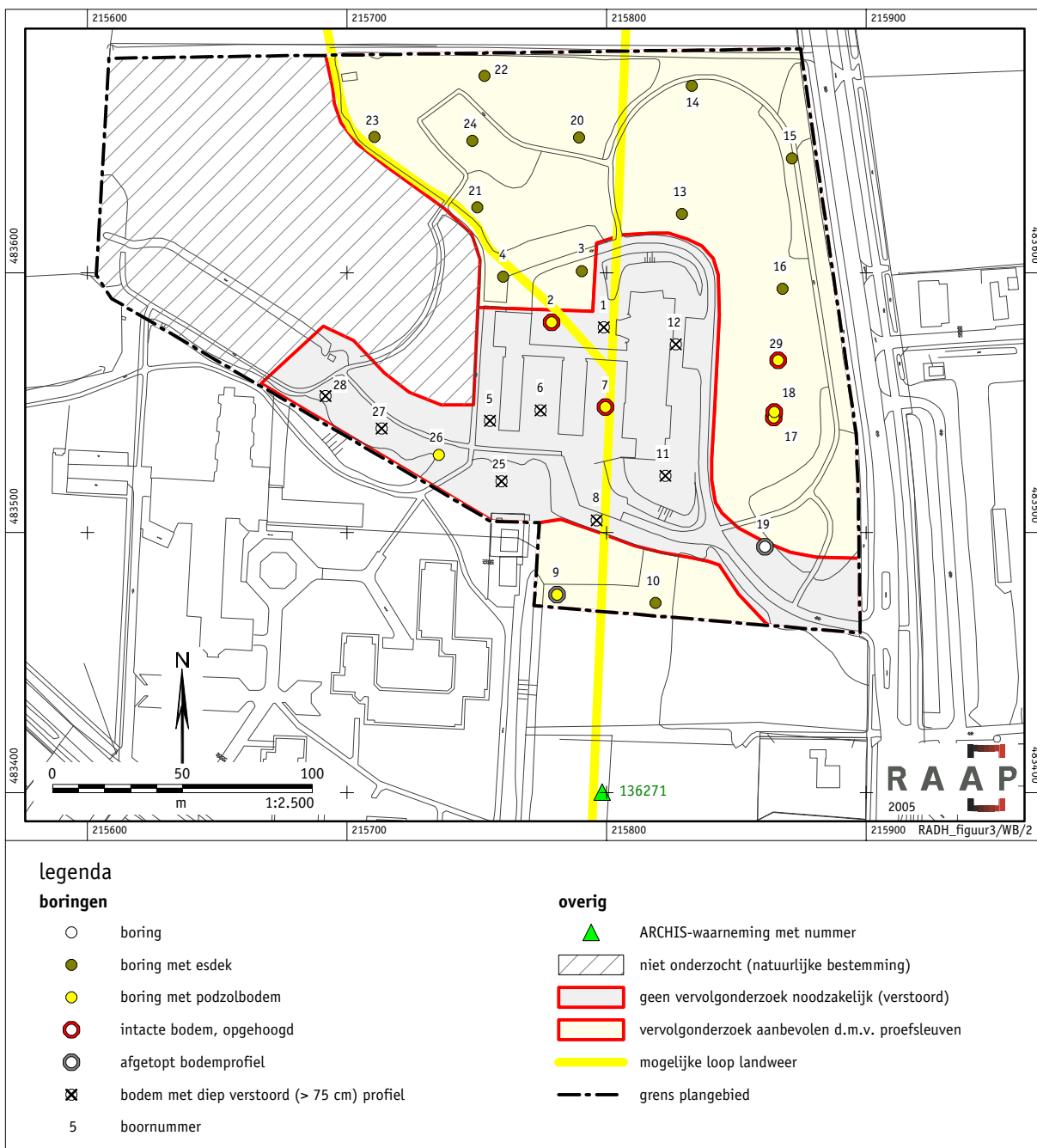
Figuur 3. Brandlaag in boring 18.

Figuur 4. Het zeven van de aarde uit boring 18 op vindplaats 1.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

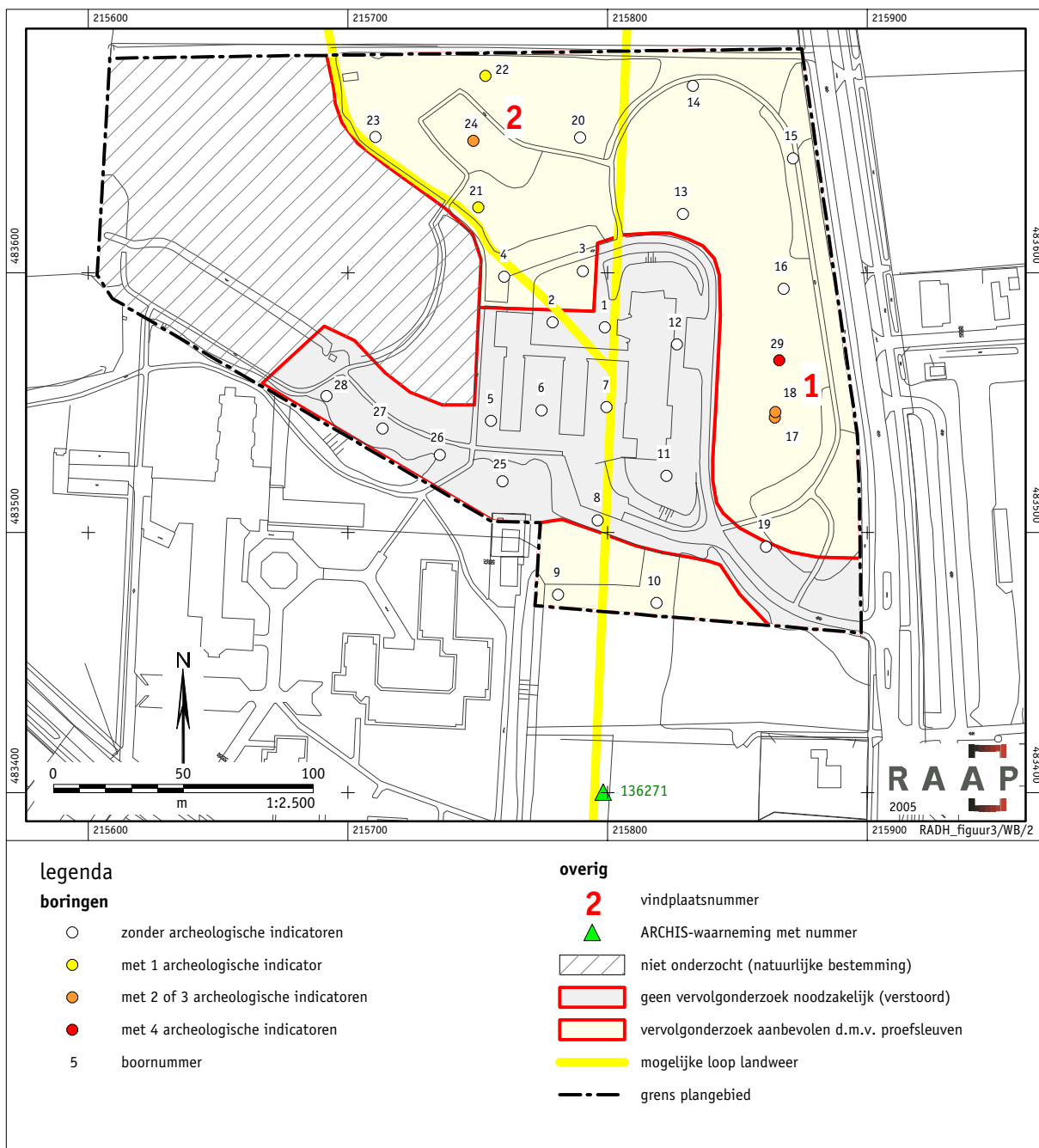
Verklarende woordenlijst

bioturbatie	Verstoring van bodemlagen door dieren (graven, woelen, eten).
dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).
enk (eng)	Geheel van (vroeger gemeenschappelijke) bouwlanden bij een dorp of buurtschap.
enkeerdgronden	Dikke eerdgrond (= laag met donkere, min of meer rulle grond, met organische en anorganische bestanddelen) ontwikkeld op zandgrond onder invloed van de mens; worden ook wel essen genoemd.
esdek	Oud verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht. In geval van een es is de opgebrachte laag ten minste 50 cm dik. De term es is gangbaar in Noord- en Oost-Nederland. In Midden-Nederland wordt gesproken van enk of eng en in Zuid-Nederland van akker of veld.
horizont	Een bodemlaag waarin zich bepaalde bodemkundige processen afspelen.
landweer	Een verdedigingswerk bestaande uit een aarden wal en/of gracht, daterend uit de Middeleeuwen.
leem	Grondsoort die wordt gekenmerkt door een hoog siltgehalte (bodemdeeltjes tussen 0,002 en 0,05 mm).
meiler	Met turf of fijne kool bedekte stapel van met plaggen en zand toegedekte stukken hout, bestemd om in houtskool te worden omgezet.
oxidatie	Reactie met zuurstof (roesten/corrosie bij metalen; 'verbranding' bij veen).
podzol	Bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van amorfe humus en ijzer wordt podzolering genoemd.
silt	Gronddeeltjes groter dan of gelijk aan 2 µm en kleiner dan 63 µm.
struikelkuil	Kuil, behorend bij een landweer, die ervoor diende met name ruiters ten val te brengen.

Figuur 1. Resultaten archeologisch onderzoek: bodemkunde.

Figuur 2. Resultaten archeologisch onderzoek: indicatoren.

Figuur 3. Brandlaag in boring 18.

Figuur 4. Het zeven van de aarde uit boring 18 op vindplaats 1.